

AIEMMIN HANKITUN OSAAMISEN TUNNUSTAMINEN KORKEAKOULUISSA

Selvitys aiemmin hankitun osaamisen tunnustamisen ja tunnistamisen
periaatteista ja käytänteistä korkeakouluissa

Pia Mikkola, Petri Haltia

Opetus- ja kulttuuriministeriö
Korkeakoulu- ja tiedepolitiikan
sekä lukiokoulutuksen osasto
31.5.2019

Sisällys

Johdanto	2
1. Selvityksessä käytetyt aineistot.....	3
1.1 Verkkosivut	4
1.2 Eurostudent VI	5
1.3 Osaamisen tunnustamisen ja työn opinnollistamisen tila -seminaarin ennakkotehtävät	5
2. Selvityksen tuloksia	6
2.1 Eurostudent IV-tutkimuksen tuloksia liittyen aiemmin hankitun osaamisen tunnustamiseen	6
2.2 Aiemmin hankitun osaamisen tunnustamisesta ja tunnustamisesta korkeakoulujen verkkosivuilla	6
2.3 Osaamisen tunnustamisen ja työn opinnollistamisen tila -seminaarin ennakkotehtävien tuloksia.....	14
3. Yhteenveto ja suositukset	16
Lähteet.....	18
Liitteet: AHOT-prosessikuvauksia korkeakoulujen verkkosivuilta.....	19

Johdanto

Eri tavoin, eri aikoina ja erilaisissa ympäristöissä hankitun osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen on ollut koulutuspolitiikan teemana sekä Suomessa että kansainvälisesti jo pitkään. Eri maissa käytetään hieman erilaisia termejä, mutta lähtökohta on sama; ihmisten oppiminen on monenlaista ja kaikkea opittua tulisi arvostaa, myös opittu muodollisesti tunnustamalla. Suomessakaan asiaan liittyvä termistö ei ole aivan vakiintunut. Yleisessä käytössä on kuitenkin ”aiemmin hankitun osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen” ja tämän lyhenne AHOT (jota joskus käytetään jopa verbinä ”ahotoida”). Tässä hieman hankala on määre ”aiemmin”. Opiskelijat oppivat myös koulutuksen aikana työssä, harrastuksissa jne. Käytämmekin tässä termiä AHOT kattamaan myös opintojen aikana koulutusjärjestelmän ulkopuolella opitun ja arvioidun. Opiskelun aikaisen työskentelyn kytkemisestä opintoihin ja opintosuorituksiksi käytetään hallitusohjelmassakin mainittua termiä työn oppinnollistaminen. Tässä raportissa käytämme pääasiassa termiä aiemmin hankitun osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen (AHOT).

Suomessa opetusministeriö on julkaissut jo yli kymmenen vuotta sitten kaksi erityisesti asiaan liittyvää työryhmämuistiota. Toinen käsittelee tunnistamista ja tunnustamista koko koulutusjärjestelmässä (OPM 2004), toinen erityisesti korkeakoulutuksessa (OPM 2007). Viimeksi mainitussa raportissa työryhmä esittää useita suosituksia osaamisen tunnustamisen parantamiseksi. Näissä esitetään mm. yhteisten periaatteiden kehittämistä, yhdenmukaista, luotettavaa ja läpinäkyvää järjestelmää aiemmin hankitun osaamisen tunnustamiseksi, monipuolisten menetelmien kehittämistä ja osaamislähtöisiä opetussuunnitelmia. Korkeakouluun hakeneella ja siellä opiskelevalla tulisi olla mahdollisuus hakea aiemmin hankitun osaamisen tunnustamista riippumatta siitä, missä tai miten osaaminen on hankittu. Opiskelijan tulee olla mahdollisuus tehdä osaamisensa näkyväksi, saada arvio osaamisestaan sekä saada päätös osaamisen tunnustamisesta. Opiskelijan velvollisuutena olisi osoittaa hankkimansa osaaminen.

Yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen rehtorineuvostot julkaisivat vuonna 2009 työryhmäraportin aiemmin hankitun osaamisen tunnistamisesta ja tunnustamisesta (Arene ja Unifi 2009). Siinä esitetään neuvoston peruslähtökohdat, taustaa ja suosituksia. Raportissa esitetyistä lähtökohdista ja suosituksista osa on lähes sellaisenaan ajankohtaisia edelleen, mutta päivitystä tarvittaisiin.

Lainsäädäntö mahdollistaa jo eri tavoin ja eri aikoina hankitun osaamisen tunnustamisen korkeakouluissa, niiden oman päätöksen mukaan: ”Opiskelija saa tutkintoa tai erikoistumiskoulutusta suorittaessaan yliopiston/ammattikorkeakoulun päätöksen mukaisesti lukea hyväkseen muussa kotimaisessa tai ulkomaisessa korkeakoulussa taikka muussa oppilaitoksessa suorittamiaan opintoja sekä korvata tutkintoon tai erikoistumiskoulutukseen kuuluvia opintoja muilla saman tasoilla opinnoilla. Opiskelija saa yliopiston/ammattikorkeakoulun päätöksen mukaisesti lukea hyväkseen sekä korvata tutkintoon tai erikoistumiskoulutukseen kuuluvia opintoja myös muulla tavoin osoitetulla osaamisella” (yliopistolaki 558/2009, 44 §, ammattikorkeakoululaki 932/2014, 37 §).

Osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen hyödyt tunnustetaan laajasti mm. edellä mainituissa ministeriön ja rehtorineuvostojen raporteissa. Muutamaa vuotta uudemmassa työryhmäraportissa (OKM 2013:2) tilanne kuitenkin kirjattiin seuraavasti: ”Aiemmin hankitun osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen toimintaperiaatteet ja käytännöt vaihtelevat edelleen suuresti niin korkeakoulujen välillä kuin yksittäisen korkeakoulun sisälläkin. [...] Erityisesti muun kuin formaalissa koulutuksessa hankitun osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen on marginaalista. Tämä on osittain asennekysymys, mutta kyse on myös luotettavien ja uudenlaisten arviointi- ja tunnistamismenetelmien puutteesta. Edelleen arvioinnissa korostuu usein se, missä osaaminen

on hankittu, eikä se, onko osaamista. Opiskelijalta edellytetään lisäksi usein täydellistä osaamista, vaikka korkeakoulussa voi suorittaa opintoja hallitsemalla vain osan kurssin sisällöstä.”

Opetus- ja kulttuuriministeriö teetti 2016 kotimaiseen kirjallisuuteen perustuvan analyysin aiemmin hankitun osaamisen tunnistamisesta ja tunnustamisesta suomalaisissa korkeakouluissa. Selvityksen (Mäkinen-Streng 2016) perusteella osaamisen tunnistaminen – ilman tunnustamistakin – voi paitsi tehostaa opintoja opintosuoritusten kautta myös välillisesti sujuvoittaa ja nopeuttaa opintoja sekä laadullisesti parantaa oppimista ja oppimistuloksia. Myönteisiä vaikutuksia voivat olla mm.

- opiskelumotivaatio ja opintotyytyväisyys paranevat
- työkokemuksen ja opintojen paremman kytkennän kautta oppimisen ja oppimistulosten laatu paranee
- opinnot ja osaamisvaatimukset hahmotetaan selkeämmin
- saadaan joustavuutta opintoihin
- kyky tunnistaa omaa osaamista paranee, metakognitiiviset taidot kehittyvät
- opettajien työelämätietous ja -kytkennät paranevat

Haasteita osaamisen tunnistamisessa ja tunnustamisessa em. selvityksen mukaan on edelleen runsaasti. Näitä ovat muun muassa osaamistavoitteiden ja -kriteerien selkeyden puute, käytäntöjen ja arviointitapojen hajanaisuus, työläys ja monimutkaisuus, osaamisen tunnustamisen jälkeen opintoja ei aina ole mahdollista nopeuttaa, ennakkoluuloja ja käytännöllisiä ongelmia, osaamisen osoittamisen hankaluus, ei koeta tarpeelliseksi, halutaan osallistua opintoihin, tuloloukut, ja henkilökohtaisen ohjauksen melko suuri tarve.

Hallituksen toimintasuunnitelmassa osaamisen ja koulutuksen kärkihanke 3:n otsikko on ”Nopeutetaan siirtymistä työelämään”. Tavoitteena ovat pidemmät työurat ja joustavat opintopolut. Nuoret siirtyvät nopeammin jatko-opintoihin. Joustavat opintopolut helpottavat opintojen suorittamista loppuun sekä työnteon ja opiskelun yhteensovittamista. Aiemmin hankitun osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen osalta todetaan seuraavaa: Parannetaan etenkin työelämässä hankitun osaamisen tunnistamista ja tunnustamista sekä opiskelun ohella tehtävän työn opinnollistamista ja hyväksilukua. Seurataan aiemmin hankitun osaamisen tunnistamisen kehittymistä. Tehdään korkeakoulukohtainen aikaisemmin hankitun osaamisen tunnistamisen arviointi ja määritellään kehittämiskohdat.

1. Selvityksessä käytetyt aineistot

Tässä selvityksessä pyrittiin hyödyntämään mahdollisimman paljon jo olemassa olevia aineistoja koskien aiemmin hankitun osaamisen tunnistamista ja tunnustamista. Keskeisenä kohteena oli korkeakoulujen verkkosivujen sisältämät ohjeet ja kuvaukset aiemmin hankitun osaamisen tunnistamisesta ja tunnustamisesta. Lisänäkökulmia saatiin vielä opetus- ja kulttuuriministeriön marraskuussa 2017 järjestämän AHOT-aiheisessa työpajassa korkeakouluilta kerätyistä ennakkotehtävistä, joissa pyydettiin esittelemään kunkin korkeakoulun luomia ratkaisuja tai toimintamalleja aiemmin hankitun osaamisen ja työn opinnollistamisen hyödyntämiseksi

1.1 Verkkosivut

Opetus- ja kulttuuriministeriö toteutti talvella 2017-2018 selvityksen korkeakoulujen verkkosivuilta löytyvistä aiemmin hankitun osaamisen tunnustamisen ja tunnustamisen ohjeista.

Korkeakoulujen verkkosivuja koskeva selvityksen lähtökohtana oli opiskelijan kokemus: miten opiskelija löytää tietoa aiemmin hankitun osaamisen tunnustamisesta ja tunnustamisesta korkeakoulussa. Korkeakoulujen verkkosivuilta haettiin tietoa aikaisemmin hankitun osaamisen tunnustamisesta ja tunnustamisesta (AHOT), opintojen ja osaamisen hyväksilukemisesta ja työn opinnollistamisesta. Lisäksi osaa korkeakouluista lähesyttiin tarkennuspyynnöllä, mikäli korkeakoulun sivuilta löytyi niukasti tietoa tai mikäli verkkosivuilla kerrottiin tiedon löytyvän opiskelijoille suunnatusta sisäisestä intranetistä. Toimitetut lisäohjeet otettiin selvityksessä huomioon.

Tarkastelu käsitti opetus- ja kulttuuriministeriön ohjauksen alaisuuteen kuuluvat 14 yliopistoa ja 23 ammatikorkeakoulua.

Selvitystä tehtiin seuraavalla kysymyspatteristolla:

1. Millä käsitteellä asia tunnetaan?
2. Yleinen tavoite tai pyrkimys, miksi AHOTia toteutetaan?
3. Onko kuvattu korkeakoulujen yhteinen AHOToinnin prosessi?
4. Mistä opiskelija löytää tietoa AHOT:sta? Mikä on ohjeiden/esittelyn laajuus?
5. Haetaanko hyväksilukemista kirjallisella/sähköisellä lomakkeella? Mistä opiskelija löytää lomakkeen? Kenelle tai mihin se palautetaan?
6. Yleisesti: mitä voidaan hyväksilukea?
7. Miten opiskelija hakee (ensimmäiset askeleet)?
8. Kuka neuvoo?
9. Kuka vastaa arvioinnista/päätöksestä?
10. Kuka vastaa prosessista?
11. Arviointimenetelmät? Millaista osaamisen osoittamista kelpuutetaan tai vaaditaan?
12. Yleiset rajoitukset
13. Koulutusohjelmakohtaiset tms. rajoitukset
14. Opintopisterajoitukset
15. Ajalliset rajoitukset
16. Mainintaanko työn opinnollistaminen?
17. Miten opiskelija saa tiedon päätöksestä? Miten suoritus kirjataan?
18. Palaute? Seurataanko aiemmin hankitun osaamisen tunnustamista määrällisesti ja/tai laadullisesti?
19. Muita huomioita
20. Mistä vastaukset ovat poimittu

Selvitystä arvioitaessa on otettava huomioon sen rajallisuus. Verkkosivujen sisältö ei välttämättä esitä kokonaiskuvaa korkeakouluissa toteuttavista aiemmin hankitun osaamisen tunnustamisen ja tunnustamisen käytännöistä ja tavoista. Selvityksen pohjalta on haluttu päästä käsiksi siihen, miten ohjeistus ja prosessi näyttäytyvät opiskelijalle tai ”ulkopuoliselle” (esim. korkeakouluun hakija, hakemista pohtiva), kuinka saatavilla ohjeet ovat tai kuinka näkyvillä aiemmin hankitun osaamisen tunnustamisen ja tunnustamisen mahdollisuudet ovat sekä kuinka suoraviivaisena tai monimutkaisena prosessi näyttää ohjeiden pohjalta.

Huomioitavaa on myös käytetyt hakusanat. Syytä on pohtia, mikä on opiskelijalle luonteva hakusana tai muu lähestymistapa aiemmin hankitun osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen ohjeita etsiessä. On ylipäänsä syytä pohtia, onko asia sellainen, mistä opiskelijalla on tarpeeksi tietoa lähteäkseen selvittämään ohjeita. Tässä selvityksessä olemme käyttäneet erityisesti hakutermejä aiemmin hankitun osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen (ja AHOT, aiemmin hankittu osaaminen ja muita versioita tästä), hyväksilukeminen ja (työn) opinnollistaminen. On syytä pohtia, ovatko nämä opiskelijalle luontevia ja tuttuja termejä tietoa hakiessaan. Viestinnässä tulee ottaa huomioon mikä on luonteva tulokulma opiskelijalle. Tähän palaamme suositukset-osiossa.

Selvityksessä on keskitytty ohjeisiin, joiden katsottiin löytyvän riittävän helposti tietoa etsivälle. Selvitys ei poissulje sitä mahdollisuutta, että korkeakouluilla olisi myös muita ohjeita tai tietoa tarjolla. Selvityksessä on haluttu simuloida millaista tietoa opiskelija voi löytää kohtuullisella vaivalla aiemmin hankitun osaamisen tunnistamisesta ja tunnistamisesta. Kysymyspatteristo on laadittu tätä näkökulmaa tukemaan; miten prosessi näyttäytyy opiskelijalle sen alusta loppuun, miten ahotointia perustellaan, kuka neuvoo ja miten hyvin opiskelija pääsee liikkeelle ohjeiden pohjalta.

Löydökset esitellään osiossa 2.2. kysymyskohtaisesti.

1.2 Eurostudent VI

Keväällä 2016 Suomessa toteutettiin EUHOSTUDENT VI -tutkimus osana kansainvälistä Euroopan Unionin rahoittamaa hanketta. Tutkimukseen osallistui 28 Euroopan maata. Suomessa tutkimus toteutettiin internet-kyselynä 24 000 korkeakouluopiskelijalle ja tulokset julkaistiin kansallisessa raportissa Opiskelijatutkimus 2017 (OKM 2017:37). Tutkimuksessa selvitettiin korkeakouluopiskelijoiden sosiaalisia ja taloudellisia tilanteita eri Euroopan maissa. Lisäksi kartoitettiin opiskelijoiden ajankäyttöä ja opintojen etenemiseen vaikuttavia tekijöitä. Tarkastelussa esille nousivat myös aiemmin hankitun osaamisen teemat.

Tutkimustulosten saamiseksi käyttöön entistä paremmin julkaistiin lisäksi kahdeksan tutkimusartikkelia korkeakoulututkijoilta, joissa aineiston eri teemoja kuten opintojen etenemistä ja joustavia opintopolkuja pohdittiin syvällisemmin. Näitä tietoja voidaan hyödyntää myös aiemmin hankitun osaamisen tunnistamisen käytäntöjen kehittämisessä. Artikkelisarjan julkaisussa Ohjaus ja opintojen eteneminen (OKM 2017:36) kiinnitetään huomiota erityisesti siihen, minkä tekijöiden opiskelijat kokivat hidastaneen tai nopeuttaneen opintojen etenemistä. Kokemuksissa nousi esiin myös aiemmin hankitun osaamisen hyväksilukemisen vaikutus opintojen etenemiseen.

1.3 Osaamisen tunnistamisen ja työn opinnollistamisen tila -seminaarin ennakkotehtävät

Selvityksessä hyödynnetään myös korkeakoulujen 2.11.2017 järjestettyyn Osaamisen tunnistamisen ja työn opinnollistamisen tila -seminariin toimittamia ennakkotehtäviä. Korkeakouluja pyydettiin esittelemään onnistuneita case-tapauksia ahotoinnista tai työn opinnollistamisesta. Palautuksia saatiin yhteensä 20 korkeakoulusta. Case-tapaukset sisälsivät kaikkea yksittäisten opiskelijoiden tilanteista AHOT-testikäytäntöihin ja sähköisiin järjestelmiin. Tapaukset käsittelevät monenlaista osaamista aiemmista opinnoista ja tutkinnoista työelämäkokemukseen ja vaihto-opintoihin.

2. Selvityksen tuloksia

2.1 Eurostudent IV-tutkimuksen tuloksia liittyen aiemmin hankitun osaamisen tunnustamiseen

Eurostudent IV-selvityksen osana Suomessa toteutusta kyselytutkimuksessa kävi ilmi, että 31 prosenttia suomalaisista korkeakouluopiskelijoista oli hakenut aiemmin tai muualla hankitun osaamisen tunnustamista korkeakoulussa. Yliopisto-opiskelijoista hyväksilukua haki 29 prosenttia ja ammattikorkeakouluissa 34 prosenttia opiskelijoista. (OKM 2017:37.)

60 prosenttia hakijoista haki muualla tehtyjen opintojen tunnustamista ja/tai harjoittelun hyväksilukemista. 27 prosenttia hakemuksista koski ulkomailla suoritettuja opintoja tai harjoittelua. Palkkatyössä hankittua osaamista oli hakenut 41 prosenttia hakijoista. Muun osaamisen hyväksilukemista haki 23 prosenttia hakijoista. (OKM 2017: 37.)

Ammattikorkeakouluopiskelijoista 59,1 prosenttia katsoo, että aiemmin hankitun osaamisen hyväksilukemisella ei ollut vaikutusta opintojen etenemiseen. Kuitenkin 32 prosenttia katsoi hyväksilukemisen nopeuttaneen opintoja. Sen sijaan 67,3 prosenttia yliopisto-opiskelijoista katsoi, että aiemmin hankitun osaamisen hyväksilukemisella ei ollut vaikutusta opintojen etenemiseen. Yliopisto-opiskelijoista 22,8 prosenttia puolestaan koki hyväksilukemisen nopeuttaneen opintoja. Sekä yliopisto- että ammattikorkeakouluopiskelijoista noin kaksi prosenttia katsoi, että aiemmin hankitun osaamisen hyväksilukeminen hidasti opintoja. Sekä ammattikorkeakoulu- että yliopisto-opiskelijat näkivät oman asenteen tai motivaation sekä omien opiskelutaitojen merkittävimpinä tekijöinä opintojen etenemiselle. (OKM 2017: 36.)

Ahotointia hakeneista suurin osa, 83 prosenttia, sai hyväksiluettua vähintään puolet hakemastaan osaamisesta. Hakijoista 57 prosenttia kertoi saaneensa hyväksiluettua kaiken tai lähes kaiken. Alakohtainen vaihtelu aiemmin hankitun osaamisen onnistumisessa oli kuitenkin kohtalaisen suurta, esimerkiksi humanistisella ja oikeustieteenalalla hyväksiluettua sai kaiken tai lähes kaiken yli 70 prosenttia hakijoista, kun taas yhteiskuntatieteellisen, teknillistieteellisen ja kauppatieteellisen alan opiskelijat noin 50 prosenttia tai alle. Onnistunut AHOT-prosessi näyttäytyi lisäksi heijastuvan opiskelijoiden tyytyväisyyteen koulutuksen sisällöstä, opetuksen laadusta ja opinto-ohjauksesta. (OKM 2017:37.)

2.2 Aiemmin hankitun osaamisen tunnustamisesta ja tunnustamisesta korkeakoulujen verkkosivuilla

Korkeakoulujen verkkosivujen aiemmin hankitun osaamisen tunnustamisen ja tunnustamisen ohjeet vaihtelivat laajuudeltaan ja sisällöiltään. Selvityksessä kävi ilmi, että korkeakoulujen ohjeistukset vaihtelevat tarkan teknisistä hyvin yleistasosiin linjauksiin. Lisäksi vaihtelua oli siinä, miten ja mistä ohjeet löytyvät: niitä saattoi olla korkeakoulujen julkisilla verkkosivuilla tai opiskelijoille suunnatuilla intranetsivuilla. Samoin käytetyissä termistöissä ja asetetuissa rajoituksissa oli eroavaisuuksia. Seuraavaksi tuloksia tarkastellaan kysymyskohtaisesti.

Millä käsitteellä asia tunnetaan?

Selvästi käytetyin termi kattoterminä ja korkeakoulujen ohjeiden otsikoinnissa oli aiemmin hankitun osaamisen tunnustaminen ja tunnustaminen (AHOT). Tätä käytti 10 yliopistoa ja 14 ammattikorkeakoulua. Ruotsinkieliset korkeakoulut käyttivät poikkeuksetta termiä *tillgodoräkning* – hyväksilukeminen (kaksi yliopistoa ja

kaksi ammattikorkeakoulua). Lisäksi yhdessä suomenkielisessä ammattikorkeakoulussa käytettiin termiä hyväksilukeminen. On syytä kuitenkin huomioida, että termejä aiemmin hankitun osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen tai AHOT ja hyväksilukeminen käytettiin usein ristikkäin ja yhtä aikaa.

Yksittäisesti esiintyi myös seuraavia: hankitun osaamisen tunnistaminen eli HOT (yksi ammattikorkeakoulu), aiemmin hankittu osaaminen (yksi ammattikorkeakoulu), osaamisen tunnistaminen (yksi ammattikorkeakoulu) ja osaamisen tunnistaminen eli OT (yksi ammattikorkeakoulu), opintojen ja osaamisen hyväksiluku (yksi yliopisto).

Lisäksi AHOT-termiä käytettiin kahden ammattikorkeakoulun ohjeissa koskemaan erityisesti muualla kuin opinnoissa hankitun osaamisen näyttöä, erotettuna aiemmin suoritettujen opintoja hyväksilukemistavoista (opintojen korvaaminen ja sisällyttäminen).

Yleinen tavoite tai pyrkimys, miksi AHOTia toteutetaan?

Seitsemän yliopistoa määritteli julkisilla verkkosivuillaan tai sisäisissä opiskelijan ohjeissa aiemmin hankitun osaamisen tunnistamiselle ja tunnustamiselle jonkin yleisen tavoitteen tai pyrkimyksen. Ammattikorkeakouluista 14 määritteli yleisen tavoitteen tai pyrkimyksen. Kysymyksellä tarkasteltiin sitä, millaisia syitä tai motiivaatioita AHOTin toteuttamiselle määriteltiin joko opiskelijan tai korkeakoulun näkökulmasta.

Määritellyissä tavoitteissa korostui erityisesti se, että aiemmin hankitun osaamisen tunnustamisen ja tunnustamisen kautta opiskelijan ei tarvitse opiskella uudelleen sellaisia asioita, mitkä jo osaa.

”Lähtökohtana on, että opiskelijan ei tarvitse opiskella Taideyliopistolla asioita, jotka hän jo osaa.”

- Taideyliopisto

”Osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen tavoitteena on, että asioita, joita opiskelija jo osaa, hänen ei tarvitse enää opiskella. Opiskelija voi osoittaa ja näyttää osaamisensa ja keskittyä uuden oppimiseen.”

- Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu

Ratkaisevana pidettiin opiskelijan osaamista sinänsä, ei sitä, miten se on hankittu.

”Osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen lähtökohtana on, että osaaminen voidaan tunnistaa ja tunnustaa riippumatta siitä, miten ja missä osaaminen on hankittu.”

- Satakunnan ammattikorkeakoulu

Jonkin verran nousi esiin myös opiskeluiden mielekkyys ja opintopolkujen yksilöllisyys. Lisäksi mainittiin opintoaikojen lyheneminen ja valmistumisen nopeutuminen.

”Osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen tavoitteena on edistää opintojen etenemistä, välttää opintojen uudelleen suorittamista ja mahdollistaa opiskelijoiden yksilölliset opintopolut.”

- Metropolia ammattikorkeakoulu

”Aiemmin hankitun osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen (AHOT) menettelyn kautta sinun ei tarvitse enää opiskella uudelleen yliopistossa asioita, jotka jo osaat. AHOT:n kautta voit rakentaa mielekkään tutkinnon, joka vie osaamistasi eteenpäin ja nopeuttaa valmistumistasi. Samalla opit jäsentämään omaa osaamistasi.”

- Lapin yliopisto

Opiskelijan hyödyiksi katsotaan:

- opiskeluaika lyhenee
- näkemys omasta osaamisesta selkiytyy
- päällekkäisten opintojen suorittaminen vähenee tai poistuu
- opiskeluprosessista tulee yksilöllisempi

- Oulun yliopisto

Lisäksi esiin nousi elinikäinen oppiminen.

”Lähtökohtana AHOT-menettelylle on elinikäisen oppimisen periaate, jonka mukaan sinulle opiskelijana syntyy osaamista sekä muodollisessa koulutusjärjestelmässä hankitusta osaamisesta, että sen ulkopuolella hankkimastasi epävirallisesta oppimisesta ja arkioppimisesta.”

- Karelia-ammattikorkeakoulu

Myös korkeakoulun taloudellinen näkökulma tuli esiin vain yhdessä korkeakoulun tiedotteessa: ”AHOT-prosessi nopeuttaa opiskelijaa etenemään opinnoissaan ja samalla oppilaitos eli Turun AMK saa valmistuneen opiskelijan tutkinnosta toimintansa kannalta välttämätöntä tukea eli rahaa.”

Onko kuvattu korkeakoulun yhteinen AHOToinnin prosessi?

Prosessikuvauksena tarkasteltiin tässä kysymyksessä kuvausta, joka sisälsi koko korkeakoulun yhteisen AHOToinnin prosessin alusta eli tunnistamisen hakemisesta loppuun eli opiskelijan saamaan päätökseen.

Yliopistoista kymmenen kuvasi AHOT-prosessin jollain tapaa. Neljä yliopistoista hyödynsi kirjallisen ilmaisun lisäksi grafiikkaa tai kaavioita prosessin kuvaamisessa. Ammattikorkeakouluista 14 kuvasi AHOT-prosessin. Viisi ammattikorkeakouluista hyödynsi graafista ilmausta prosessin kuvaamisessa. Esimerkkejä näistä on koottu liitteeseen 1: AHOT-prosessikuvauksia korkeakoulujen verkkosivuilta.

Prosessikuvausten tavat siis vaihtelivat. Niissä missä ei hyödynnetty kaaviota tai graafista kuvaajaa, prosessi saatettiin kuvata sanallisesti vaiheittain tai askelittain, tai se saattoi sisältyä muutoin kuvaukseen opiskelijan ohjeisiin.

Mistä opiskelija löytää tietoa AHOT:sta? Mikä on ohjeiden/esittelyn laajuus?

Selvitystä tehtäessä 11 yliopiston julkisilta verkkosivuilta löytyi tietoa aiemmin hankitun osaamisen tunnistamisesta ja tunnistamisesta. Ohjeiden laajuus vaihteli, mutta 10 yliopiston sivuilla kuvattiin AHOTin pääperiaatteet ja yleiset ohjeet. Lisäksi yhden yliopiston sivuilta löytyi niukka AHOT-kuvaus.

Kolmen yliopiston kohdalla tietoa aiemmin hankitun osaamisen tunnistamisesta ja tunnustamisesta löytyi opiskelijoille suunnatuilta intranetsivuilta. Näistä kuitenkin vain yhden yliopiston julkisilla sivuilla mainittiin

varsinaisten ohjeiden löytyvän opiskelijaintrasta. Vastaavasti kahden muun yliopiston julkisilla verkkosivuilla ei kerrottu AHOTista tai viitattu ohjeisiin opiskelijaintrasta.

Ammattikorkeakouluista 19:n julkisilta verkkosivuilta löytyi tietoa aiemmin hankitun osaamisen tunnustamisesta ja tunnistamisesta. Kolmen ammattikorkeakoulun kohdalla AHOTia ei mainittu julkisilla verkkosivuilla, mutta ohjeita löytyi opiskelijaintrasta. Lisäksi kolme ammattikorkeakoulun kohdalla ohjeita oli sekä julkisilla verkkosivuilla ja opiskelijoille suunnatuilla intranetsivuilla. Yhden ammattikorkeakoulun sivuilta ei tätä selvitystä tehtäessä löytynyt lainkaan mainintaa AHOTista eikä lisäohjeita saatu tiedusteltaessa.

Ohjeiden laajuus ja sisältö vaihtelivat. Osa korkeakoulujen verkkosivuista tarjosi yksityiskohtaiset ohjeet hakemiseen ja haun eri vaiheisiin. Toiset taas esittelivät hyväksilukemisen peruseriaatteen, mutta eivät välttämättä antaneet kokonaiskuvausta hakuprosessista. Seuraavat kysymykset pureutuvat tarkemmin näihin korkeakoulujen verkkosivuilta ja opiskelijaintroista löytyvien AHOT-esittelyjen ja -ohjeiden sisältöihin.

Haetaanko hyväksilukemista kirjallisella/sähköisellä lomakkeella? Mistä opiskelija löytää lomakkeen? Kenelle tai mihin se palautetaan?

Yliopistoista 11:llä hakulomake löytyi verkosta. Kuudessa näistä hakemus palautettiin paperisena asiasta vastaavalle henkilölle. Kahdessa yliopistossa hakemus palautettiin sähköisesti. Yhdessä yliopistossa jäi epäselväksi mihin hakemus palautetaan, ja kolmessa jäi epäselväksi mistä hakemus löytyy, tai miten hyväksilukemista konkreettisesti haetaan.

Ammattikorkeakouluista 14:ssä hakemuslomake löytyi verkosta. Yhdeksässä näistä hakemus palautettiin verkossa, neljässä taas hakemus palautettiin paperisena asiasta vastaavalle henkilölle. Yhdessä korkeakoulussa molemmat vaihtoehdot olivat mahdollisia. Yhdeksän ammattikorkeakoulun osalta jäi epäselväksi mistä hakemus löytyy tai miten hyväksilukemista konkreettisesti haetaan.

Yleisesti: mitä voidaan hyväksilukea?

Yliopistoista kaikissa 14:ssä hyväksiluettavaksi hyväksyttiin muussa korkeakoulussa suoritettuja opintoja. Kaikissa paitsi yhdessä hyväksyttiin myös muulla tavoin hankittua osaamista. Ammattikorkeakouluista 22 hyväksyi hyväksiluettavaksi muussa korkeakoulussa suoritettuja opintoja. Näistä 21 hyväksyi lisäksi muuten hankittua osaamista. Yhden ammattikorkeakoulun osalta tietoa ei saatu.

Muulla tavoin hankitusta osaamisesta esimerkkinä mainittiin yleisimmin työssä hankittu osaaminen (11 yliopistoa ja 18 ammattikorkeakoulua). Jonkin verran mainittiin työharjoittelu (kaksi yliopistoa, seitsemän ammattikorkeakoulua). Lisäksi mainittiin harrastustoimissa (kuusi yliopistoa ja kahdeksan ammattikorkeakoulua) tai vapaa-aikana (yksi yliopisto ja viisi ammattikorkeakoulua) hankittu osaaminen. Viisi yliopistoa ja yksi ammattikorkeakoulu mainitsi erilaiset luottamustoimet.

Esiin nousivat myös erilaiset muun koulutuksen muodot, kuten täydennyskoulutus (kolme yliopistoa ja kaksi ammattikorkeakoulua), vapaan sivistystyön laitokset (neljä yliopistoa ja kaksi ammattikorkeakoulua). Lisäksi kaksi ammattikorkeakoulua mainitsi toisen asteen opinnot. Työpaikan järjestämät koulutukset ja lyhytjaksot mainittiin muutaman kerran (kolme yliopistoa ja yksi ammattikorkeakoulu).

Yksittäisesti mainittiin opiskelijatoiminta (yksi yliopisto), järjestötoiminta (kaksi ammattikorkeakoulua), perheeseen liittyvät toimet (yksi yliopisto), elämäkokemus (yksi ammattikorkeakoulu), yrittäjyys (yksi ammattikorkeakoulu), hankkeet (yksi yliopisto) sekä kansalaistoiminta (yksi yliopisto, kaksi ammattikorkeakoulua).

Lisäksi jonkin verran tukeuduttiin kattokäsitteisiin kuten formaali, virallinen tai muodollinen koulutus tai osaaminen, non-formaali ja in-formaali osaaminen, epämuodollinen tai epävirallinen osaaminen sekä arkioppiminen.

Yleisesti hyväksiluvun edellytyksenä pidettiin, että osaaminen tulee voida jotenkin osoittaa tai todentaa.

Miten opiskelija hakee (ensimmäiset askeleet)?

Yliopistoista kolmesta kuvasi opiskelijan haun ensimmäiset askeleet vähintään pääperiaatteittain. Ammattikorkeakoulujen ohjeista kuusitoista sisälsi ohjeet haun ensiaskeleisiin. Näistä kahden sivuilla mainittiin mahdollisista lisäohjeista opiskelijaintrassa, joihin ei ollut pääsyä tätä selvitystä tehdessä.

Kauttaaltaan haun katsottiin alkavan opiskelijan aloitteesta. Usein opiskelija aloitti hakuprosessin hakulomakkeella. Kolmessa yliopistossa mainittiin, että prosessi aloitetaan keskustelemalla HOPS-ohjaajan (tai AHOT-vastaavan) kanssa. Vastaavasti viiden ammattikorkeakoulun ohjeissa mainittiin AHOT-prosessin käynnistyvän HOPS-keskustelun yhteydessä.

Yhdeksän ammattikorkeakoulun ohjeissa mainittiin, että AHOT-prosessia käynnistäessään opiskelijan tulee verrata osaamistaan opintosuunnitelmassa tai kurssikuvauksissa kuvattuihin tavoitteisiin ja sisältöihin. Vastaavasti kaksi yliopistoa mainitsi tämän yhtenä opiskelijan ensimmäisistä askelista.

AHOT-hakemukseen opiskelijan tuli usein liittää mukaan tarvittavat liitteet.

Kuka neuvoo?

Viiden yliopiston sivuilla kerrottiin, kuka opiskelijaa neuvoo tarvittaessa. Samoin 10 ammattikorkeakoulun ohjeista löytyi tietoa neuvoa tarvittaessa antavasta tahosta.

Neuvoa antavat henkilöt vaihtelivat runsaasti korkeakoulujen välillä. Useimmin mainittiin opinto-ohjaaja (viisi korkeakoulua) ja opettajatuutori (viisi korkeakoulua) sekä HOPS-ohjaaja (kolme korkeakoulua). Lisäksi joitain kertoja mainittiin kurssin tai opintojakson opettaja tai vastuupettaja, sekä amanuenssi.

Yksittäisesti mainittiin tutkinto-ohjelman opintosuunnittelija tai ohjaushenkilö, koulutusohjelmavastaava, suuntautumisvaihtoehtovastaava, opintoneuvoja, valmentaja, AHOT-vastuuhenkilö tai OT (osaamisen tunnistaminen) -yhteyshenkilö, yksikön ohjauksen asiantuntijat, valmentaja ja opintotoimiston henkilöstö.

Kuka vastaa arvioinnista/päätöksestä?

Yliopistojen AHOT-ohjeista kymmenen sisälsi tiedon siitä, kuka arvioi tai tekee päätöksen hyväksiluettavasta osaamisesta. Ammattikorkeakouluista kolmesta määritteli kuka vastaa arvioinnista tai päätöksestä.

Arvioivat tahot vaihtelivat korkeakoulujen kesken. Usein myös korkeakoulun sisällä saattoi olla useampi arvioinnista vastaava henkilö riippuen siitä, millaisesta hyväksilukemisesta (sisällyttäminen, korvaaminen) tai osaamisesta oli kyse.

Eniten korkeakoulujen ohjeissa mainittiin opintokokonaisuuden tai kurssin (vastuu)opettaja (11 korkeakoulua). Lisäksi mainittiin dekaani (neljä korkeakoulua), koulutusohjelmapäällikkö tai –vastaava (kahdeksan korkeakoulua) tai opintopäällikkö, tutkinto-ohjelman vastuuhenkilö, koulutusohjelman johtaja tai yksikön johtaja. Muutamassa tapauksessa päällikkö tai vastuuhenkilö saattoi pyytää esitystä tai puoltoa opettajalta.

Lisäksi mainittiin yksittäisesti opintojakson AHOT-vastaava, opiskelijan valmentaja, opintokoordinaattori, opintotoimisto, tai päällikön delegaatiopäätöksellä opinto-ohjaaja tai opettajatuutori.

Kuka vastaa prosessista?

Yleisesti korkeakoulujen ohjeissa ei määritelty aiemmin hankitun osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen prosessista vastaavaa tahoa.

Yliopistoissa vastaavasti tahoksi mainittiin yksittäisesti rehtori (päättää yleisistä periaatteista), tiedekunnan tai tutkijakoulun dekaani tai vastuuopettaja. Lisäksi yksittäisesti mainittiin opintopalvelut ja –toimisto käsitteystä vastaavana tahona.

Ammattikorkeakouluissa mainittiin yksittäisesti koulutusvastaava ja –päällikkö sekä valmentaja vastaavana tahona. Lisäksi neljän ammattikorkeakoulun ohjeissa määriteltiin työnjako, jossa pääasiassa jaettiin tehtävät esityksen tekemään, mahdolliset lisänäytöt määrittelevään ja päätöksen tekemään tahoon.

Arviointimenetelmät? Millaista osaamisen osoittamista kelpuutetaan tai vaaditaan?

Lukuun ottamatta kolmea ammattikorkeakoulua (joista yhdessä puuttui AHOT-ohjeet kokonaisuudessaan), kaikkien korkeakoulujen AHOT-ohjeissa kuvattiin jollain tapaa arviointimenetelmiä ja/tai opiskelijalta edellytettäviä osaamisen osoittamisen keinoja ja tapoja.

Yleisenä edellytyksenä osaamisen tunnistamiselle ja tunnustamiselle pidettiin, että osaaminen tulee voida todentaa tai osoittaa siten, että sitä voidaan arvioida suhteessa hyväksiluettavan opintojakson tai -kokonaisuuden osaamistavoitteisiin.

Yleisesti aiemmin tai muualla suoritettujen opintojen todisteena pidettiin opintosuoritusotetta tai todistusta. Usein edellytettiin myös kurssikuvauksia ja/tai opiskelijan omaa arviota suoritettujen opintojen vastaavuudesta suhteessa hyväksiluettaviin opintoihin. Lisäksi saatettiin edellyttää erilaisia lisänäyttötapoja.

Samoin muualla hankitun osaamisen osoittamiselle määriteltiin erilaisia keinoja. Erilaisia osaamisen osoittamisen keinoja oli runsaasti ja mainitut keinot vaihtelivat korkeakouluittain. Näitä olivat esimerkiksi osaamisportfolio, essee, raportti, haastattelu, (kirjallinen tai suullinen) tentti, näyttökoe, näyttöluento, portfolion suullinen esittely oppimispäiväkirja, harjoitustyö tai oppimistehtävä, assistenttiopettajana toimiminen, esitelmä, opetustilanne, ryhmäkeskustelu, draama tai simulointi ja muu kirjallinen esitys.

Toisinaan näitä osaamisen osoittamisen tapoja kutsuttiin yleisesti näytöksi tai AHOT-näytöksi. Kaksi yliopistoa mainitsi lisäksi AHOT-tentin yhtenä osaamisen osoittamisen keinona, jonka avulla arvioitiin, hallitseeko opiskelija edellytetyt osaamisvaatimukset.

Yleiset rajoitukset

Rajoituksien määrittely ja tarkkuus vaihtelivat korkeakouluittain. Tässä selvityksessä korkeakoulujen määrittelemiä rajoituksia tarkasteltiin neljän seuraavan kysymyksen avulla: millaisia yleisiä rajoituksia aiemmin hankitun osaamisen tunnistamiselle ja tunnustamiselle määriteltiin, sisälsivätkö ohjeet esimerkiksi koulutus- tai opintokokonaisuuskohtaisesti määriteltyjä rajoituksia, sekä määriteltiinkö rajoituksia hyväksiluettavan osaamisen määrälle opintopisteinä tai osaamisen hankkimisesta tai opintojen suorittamisesta kuluneelle ajalle.

Yleisenä edellytyksenä aiemmin hankitun osaamisen tunnistamiselle ja tunnustamiselle pidettiin kauttaaltaan sitä, että opintojen tai osaamisen tulee soveltua tutkielman tavoitteisiin ja, että opiskelijan tulee pystyä osaamisensa todentamaan (opintosuoritusote, todistus tms.) tai osoittamaan (mm. erilaiset näyttötavat ja tehtävät).

Neljä yliopistoa mainitsi yleiseksi rajoitukseksi, että opiskelijalla tulee olla opintosuoritusoikeus kyseisessä yliopistossa, ja että hänen tulee olla ilmoittautunut läsnäolevaksi. Vastaavasti kolme ammattikorkeakoulua mainitsi ohjeissaan, että opiskelijan tulee olla läsnäoleva.

Yksi yliopisto ja yksi ammattikorkeakoulu mainitsi, että kokonaista tutkintoa ei voida hyväksilukea. Kaksi yliopistoa toi esiin, että alempaan korkeakoulututkintoon sisältyviä opintoja ei voida hyväksilukea ylempään korkeakoulututkintoon. Lisäksi yksi yliopisto mainitsi, että hakukelpoisuuden antavaan tutkintoon sisältyviä opintoja ei voida hyväksilukea.

Kuusi yliopistoa ja kuusi ammattikorkeakoulua mainitsi, että tutkielmaa tai opinnäytetöitä ei lähtökohtaisesti hyväksilukea. Sen sijaan yksi ammattikorkeakoulu mainitsi, että opinnäyte voidaan hyväksilukea, mikäli se on opiskelijan koulutukseen liittyvä tai muuten soveltuva. Yksittäinen yliopisto ja ammattikorkeakoulu mainitsivat, että kypsyysnäytettä ei voida hyväksilukea.

On huomattava, että rajoitusten puuttuminen ohjeista ei välttämättä kuvasta todellisuutta aiemmin hankitun osaamisen tunnistamista ja tunnustamista koskevista käytettävistä rajoituksista. Tässä – kuten muidenkin kysymysten kohdalla – pystymme tarkastelemaan vain sitä osaa, mikä tulee opiskelijalle näkyväksi verkon ohjeistuksissa. Seuraavissa kohdissa tarkastellaan mahdollisia koulutusohjelmakohtaisia, opintopiste- tai aikarajoituksia.

Koulutusohjelmakohtaiset tms. rajoitukset

Yhdeksän yliopistoa mainitsi yleisissä ohjeissaan myös mahdollisista koulutusohjelma-, tiedekunta- tai laitospohjaisista ohjeista. Yksittäisissä tapauksissa mainittiin myös esimerkiksi vaihto-opintojen tai kieliopintojen hyväksilukemiseen löytyvän omat ohjeensa.

Neljä ammattikorkeakoulua mainitsi yleisissä ohjeissaan mahdollisista koulutus- tai alakohtaisista ohjeista. Samoin yksittäisissä tapauksissa mainittiin esimerkiksi kieli- ja viestintäopinnoille löytyvän omat ohjeensa. Yksittäisesti ammattikorkeakoulun ohjeissa ohjeet jaoteltiin sen mukaan, oli opiskelija aloittanut opintonsa ennen vai jälkeen elokuun 2015.

Koulutusohjelma-, tiedekunta- tai laitospohjaisten ohjeiden laajuuteen ja sisältöön ei syvennytty tästä selvityksessä.

Opintopisterajoitukset

Suurimmassa osassa korkeakouluja hyväksiluettavien opintopisteiden määrää koskevia rajoituksia ei määritely aiemmin hankitun osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen ohjeessa.

Joissain tapauksissa määriteltiin enimmäismäärä hyväksiluettaville opintopisteille. Kuudessa yliopistossa määriteltiin, että enintään puolet koko tutkinnon laajuudesta on mahdollista hyväksilukea. Yksittäisen yliopiston tapauksessa määriteltiin vapaasti valittaviin opintoihin hyväksiluettavien suoritusten enimmäismääräksi 30 opintopistettä.

Ammattikorkeakoulujen ohjeet eivät sisältäneet vastaavia määritelmiä opintopisteiden määrästä. Sen sijaan yksittäisesti mainittiin, kuinka opintopisteiden määrää selviää opintosuunnitelmakohtaisesti tai mistä sovi-taan HOPS:n yhteydessä:

”Korvatessa korvattavien opintopisteiden määrä selviää peilaamalla osaamista tutkinnon tms. osaamistavoitteisiin. Sisällyttäessä tutkintoon voidaan sisällyttää laajahkoja kokonaisuuksia,

niistä sovitaan henkilökohtaisesti HOPS:n yhteydessä. Muuta osaamista hyväksilukiessa opintopisteiden määrä selviää peilaamalla osaamista tutkinnon tms. osaamistavoitteisiin.”

”Vapaasti valittaviin opintoihin ei hyväksiluetta suorituksia opetussuunnitelman osoittamaa määrää enemmän.”

”Tutkinnon opetussuunnitelmaan kuuluvien hyväksiluettavien opintojen määrä sekä muun osaamisen hyväksiluettavien määrä selviää vertaamalla osaamista tutkinnon, opintokokonaisuuksien ja opintojaksojen osaamistavoitteisiin. Vapaasti valittaviin opintoihin voidaan sisällyttää muualla suoritettuja korkeakouluopinnoista laajahkoja kokonaisuuksia. Niistä sovitaan HOPS:n yhteydessä.”

Ajalliset rajoitukset

Ajallisilla rajoituksilla tarkasteltiin tässä tapauksessa sitä, määriteltiinkö aikarajaa sille, montako vuotta sitten hankittua osaamista tai suoritettuja opintoja on mahdollista hyväksilukea. Tarkastelimme siis sitä, määriteltiinkö opiskelijan osaamiselle tai opinnoille enimmäisikä.

Suurimmassa osassa korkeakouluja opinnoille tai osaamiselle ei määritelty tällaista enimmäisikää. Määritellyt rajoitukset koskivat pääasiassa suoritettujen opintojen ikää. Kolme yliopistoa mainitsi suoritettujen opintojen enimmäisiäksi 10 vuotta. Kaksi näistä mainitsi lisäksi, että opintojen ajantasaisuutta voisi osoittaa esimerkiksi tasokokeessa tai muuten arvioinnissa. Lisäksi yksi yliopisto mainitsi tietyllä alalla opintojen ja osaamisen yläikärajaksi seitsemän vuotta.

Neljässä ammattikorkeakoulussa opintojen yläikärajaksi mainittiin 10 vuotta. Näistä kaksi mainitsi, että opintojen ajantasaisuutta voidaan tapauskohtaisesti arvioida tai todentaa.

Yleisemmin suoritusten iästä mainittiin kahdessa ammattikorkeakoulussa:

”Osaamisen tunnistamiseen voi vaikuttaa suoritusten ikä ja arviointi sekä koulutuskohtaiset käytännöt ja ohjeet.”

”Opintoja korvatta osaamisen tulee olla pätevää opintojakson osaamistavoitteiden kannalta sillä hetkellä, kun hyväksilukemista haetaan riippumatta siitä, milloin opiskelija on osaamisen hankkinut.”

Päinvastoin yhden yliopiston ohjeissa lausuttiin: *”Aiemmat opinnot voi hyväksilukea riippumatta suoritusvuodesta.”*

Tämä kertoo, että käytänteillä ei juuri ole yhtenäisyyttä tai ainakaan ohjeiden kirjaamisen käytänteillä. Useissa tapauksissa opinnoille tai osaamiselle asetetuilla aika- tai ikärajoituksilla ei ole kerrottu perusteita.

Mainitaanko työn opinnollistaminen?

Kaiken kaikkiaan työn opinnollistamisesta mainittiin hyvin niukasti korkeakoulujen sivuilla. Mainintoja voidaan tarkastella yksittäisinä tapauksina.

Yksi yliopisto mainitsee AHOT-ohjeissaan työn opinnollistamisen mahdollisena keinona hankkia tunnistettavaa osaamista, mutta ei tarkenna opinnollistamisen toteuttamista. Yhden yliopiston sivuilla puolestaan löytyvät alakohtaiset ohjeet työn opinnollistamisen toteuttamiseen terveystieteissä.

Ammattikorkeakouluista kaksi käsittelee työn opinnollistamista omana kokonaisuutenaan, jossa käsitellään työn opinnollistamisen prosessia ja tapoja. Yhden ammattikorkeakoulun AHOT-ohjeissa opintojen aikaisen työnteon opinnollistaminen mainitaan keinona tuottaa osaamista osaksi tutkintoa, mutta prosessia ei tarkenneta. Yhden ammattikorkeakoulun AHOT-ohjeissa esitellään työn opinnollistamisen käsite.

Miten opiskelija saa tiedon päätöksestä? Miten suoritus kirjataan?

Yliopistoista 11 kuvasi ohjeissaan, miten opiskelija saa tiedon päätöksestä. Näistä yhdeksän mainitsi, miten suoritus kirjataan rekisteriin. Seitsemän ohjetta mainitsi, että hylkäämisestä ilmoitetaan kirjallisesti. Yksittäisen yliopiston tapauksessa mainittiin myös aikahaarukka (yksi kuukausi), jonka sisällä opiskelija saa tiedon päätöksestä.

Ammattikorkeakouluista 14 mainitsi ohjeissaan, miten opiskelija saa tiedon päätöksestä. Kaikki näistä mainitsivat, että suoritus kirjataan rekisteriin. Kolmessa tapauksessa tieto hyväksytystä päätöksestä välitettiin myös sähköpostilla. Lisäksi kuudessa ohjeessa mainittiin, että hylätystä suorituksesta ilmoitetaan kirjallisesti.

Tietojen tarkkuus vaihteli: osassa tarkkaan kuvattu suoritusmerkinnän sisältämät tiedot, toisissa mainitaan vain lyhyesti tieto siitä, mihin tieto kirjataan tai muuten välitetään. Kuten käy ilmi, kaikista ohjeista ei ollut yksiselitteistä se, miten opiskelija saa tiedon, mikäli hakemus hylätään.

Palautte? Seurataanko aiemmin hankitun osaamisen tunnustamista määrällisesti ja/tai laadullisesti?

Palautteesta tai aiemmin hankitun osaamisen tunnustamisen ja tunnustamisen määrällisestä tai laadullisesta seuraamisesta ei mainittu lähes lainkaan korkeakoulujen ohjeissa. Yksittäisen yliopiston ohjeissa oli opiskelijoille linkki, jonka kautta saattoi jättää kirjallista palautetta AHOT-prosessista.

2.3 Osaamisen tunnustamisen ja työn opinnollistamisen tila -seminaarin ennakkotehtävien tuloksia

Opetus- ja kulttuuriministeriö järjesti 2.11.2017 *Osaamisen tunnustamisen ja työn opinnollistamisen tila ja kehittämistarpeet korkeakouluissa* -työpajan. Tehtävänantona korkeakouluille oli toimittaa etukäteen yksi tai useampi onnistunut osaamisen tunnustamisen ja tunnustamisen case korkeakoulussa. Kyseessä saattoi olla joko ahotointi tai työn opinnollistaminen. Tehtävässä pyydettiin kuvamaan lyhyesti case-tapaus ja nostamaan esiin opettajan, opiskelijan ja mahdollisen työelämän edustajan rooli sen onnistumisessa, ja kertoamaan lisäksi, mitä opittavaa tapaus tarjosi myös laajemmin.

Palautuksia saatiin yhteensä 36 erilaista case-tapausta 20 korkeakoulusta, jotka sisälsivät kirjavan joukon erilaisia case-tapauksia kahdeksasta yliopistosta ja 12:sta ammattikorkeakoulusta.

Työelämässä hankittujen taitojen ahotointia käsitteleviä 13 case-tapausta. Helsingin yliopisto, Vaasan yliopisto ja Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu sekä Laurea-ammattikorkeakoulu esittelivät erilaisia yksittäisten opiskelijoiden toteutuneita tapauksia, jossa muun muassa jo olemassa olevaa työsuhdetta ja -kokemusta hyödynnettiin joustavasti ahotoinnissa; osaamista opinnollistettiin muun muassa erilaisin työhön perustuvien tehtävännoin, kuten artikkelein, videoiduin keskusteluin tai esityksin. Laurea-ammattikorkeakoulussa opiskelijan aloitteesta palveluinnovaation opintojakso korvattiin opiskelijan tekemällä projektityöllä ja sitä esittelevällä näytöllä. Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulun ja Helsingin yliopiston case-tapauksissa jo pidempään aloillaan työskennelleiden opiskelijoiden työssä osaamista opinnollistettiin joustavasti.

Lisäksi työn opinnollistamista hyödynnettiin yksittäisten kurssien suorittamisen keinoina muun muassa Aalto-yliopiston Kemian tekniikan korkeakoulussa työelämäaiheisten kurssien suorittamisessa ja Itä-Suomen yliopistossa englannin kielen kääntämisen kurssilla ja Taideyliopiston Kuvataideakatemiassa taiteen esittämiskäytäntöjen kurssilla.

Laajemmassa kokonaisuudessa opinnollistamista hyödynnettiin Lahden ammattikorkeakoulun palveluliiketoiminnan tradenomikoulutuksessa, jossa ensimmäinen opiskeluvuosi toteutetaan työyhteisöoppimisena. Tampereen yliopiston case-tapaus puolestaan koski puhe-viestinnän jo hankitun osaamisen todentamista portfolioilla tai näyttökokeella myös näyttöpäiviä hyödyntäen. Oulun ammattikorkeakoulussa noin 20 opiskelijaa osallistui Master-pilottiin 2017, jossa saattoi hankkia osaamista muutoin kuin opintojaksolle osallistumalla mahdollistaen opiskelujen henkilökohtaistamisen.

Muunlaisen osaamisen aphotoimista esiteltiin Tampereen teknillisen yliopiston case-tapauksessa, jossa ylioppilaskunnan opiskelijaedustajana toimimisesta saattoi kerryttää opintosuorituksen. Vaasan ammattikorkeakoulu esitteli yksittäisen opiskelijan kohdalla toteutunutta ahotointia, jossa oppimistehtävän avulla oli suoritettu moninaisuuden ja erilaisuuden kohtaamisen opintojakson osa. Itä-Suomen yliopistossa oli kehitteillä kansainvälistymisen opintokokonaisuus, jonka opiskelija saattoi koostaa monenlaisesta kansainvälisestä toiminnasta tai harjoittelusta ulkomailla tai kotimaassa.

Lisäksi esiteltiin erilaisia osaamisen tunnistamisen ja prosessien työvälineitä. Oulun yliopisto esitteli sähköistä OSAT-järjestelmää, jossa opiskelija hakee hyväksilukemista. Ammattikorkeakoulu Arcada kertoi maahanmuuttajataustaisten sairaanhoitajaopiskelijoiden tarpeisiin luodusta itsearviointivälineestä, joka auttoi opiskelijoiden lähtötason selvittämisessä ja nopeutti heidän valmistumistaan. Laurea-ammattikorkeakoulu esitteli näyttöpäivä-pilotin, jossa keskitetyt näyttöpäivät auttoivat opiskelijoita suunnittelemana opintojaan ja vähentämään opettajien työtaakkaa. Diakonia-ammattikorkeakoulu esitteli lähihoitajataustaisille sairaanhoitajaopiskelijoille kehitetyn hankitun osaamisen verkkotestin, joka auttoi tunnistamaan osaamista ja osaamisen puutteita.

Ennakkotehtävien case-tapaukset antavat laajemman, joustavamman ja kirjavamman kuvan aiemmin hankitun osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen perusteista kuin korkeakoulujen verkkosivujen pohjalta tehty selvitys. On erittäin todennäköistä, että aiemmin hankitun osaamisen tunnistamisen prosesseihin korkeakouluissa liittyy paljon hiljaista tietoa sekä sellaista tietoa, joka ei näydy opiskelijoille vielä verkkosivujen tai opiskelijoille suunnattujen intranetsivustojen ohjeissa. Moni case-tapaus koski yksittäisen opiskelijan kohdalla joustavasti ja luontevasti opiskelijan osaamista opinnollistaen hankitun osaamisen tunnistamista, mutta vastaavia esimerkkejä ei juurikaan ole tarjolla korkeakoulujen ohjeistuksissa.

3. Yhteenveto ja suositukset

Verkkoselvitys aiemmin hankitun osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen ohjeista korkeakouluissa antoi kirjavan kuvan ohjeiden laajuuksista ja sisällöistä. Korkeakoulujen sivuilta ohjeita löytyi vaihtelevasti ja niiden tarkkuus vaihteli yleiskuvauksista tarkkoihin hakuohjeisiin. Lisäksi ohjeiden ”paikka” verkossa vaihteli. On syytä huomata, että esimerkiksi opiskelijaintrasta löytyvät ohjeet jäisivät korkeakoulun sivuilla vierailevalta, koulutukseen hakeutumista harkitsevalta kävijältä näkymättömiin. Osaamiselle asetetut rajoitukset tai niiden näkyvyys ohjeissa vaihteli.

Opetus- ja kulttuuriministeriön järjestämässä työpajassa kerätyt ennakkotehtävät puolestaan antoivat monimuotoisen ja joustavan, usein yksittäisen opiskelijan tarpeisiin muovautuvan kuvan aiemmin hankitun osaamisen tunnistamisen käytännöistä.

Eurostudent IV-tutkimus osoitti, että noin kolmas osa suomalaisista korkeakouluopiskelijoista on hyödyntänyt aiemmin hankitun osaamisen tunnistamista, erityisesti muualla suoritettujen opintojen mutta myös muualla hankitun osaamisen hyväksilukemiseen. Aiemmin hankitun osaamisen tunnistamisen koettiin jonkin verran myös nopeuttaneen opintoja.

Selvityksen pohjalta on laadittu suositukset korkeakoulujen aiemmin hankitun osaamisen tunnistamisen käytäntöjen ja ohjeistusten yhtenäistämiseksi. Yhtenäistämisen tarkoituksena on aiemmin hankitun osaamisen tunnistamisen käytäntöjen tuominen helpommin lähestyttäväksi ja läpinäkyvämmäksi opiskelijoille sekä koulutukseen hakeutumista harkitseville. Osaamisen tunnistamisen prosessin selkeyttäminen lisää sen houkuttelevuutta opiskelijalle. Sen avulla voidaan mahdollistaa joustavampia ja yksilöllisempiä opintopolkuja ja parhaimmillaan lisätä opintojen mielekkyyttä.

Suositukset:

Aiemmin hankitun osaamisen tunnistamisen tarkoitus

Aiemman osaamisen tunnistamisen tarkoitus ja tavoitteet tulee kertoa. Kuvauksen tulee olla realistinen mutta kannustava.

On kerrottava selkeästi, että tutkintovaatimuksissa edellytettävän osaamisen on voinut hankkia eri tavoin.

Tiedon löytäminen

Osaamisen tunnistamiseen liittyvän tiedon löydettävyyttä verkkosivuilta tulee parantaa. Korkeakoulujen verkkosivut ovat keskeinen tiedonlähde opiskelijoille ja korkeakouluopintoihin hakeville. Kaikilla korkeakouluilla tulee olla julkisilla verkkosivuillaan AHOT-prosessin kuvaus ja ohjeet, jotka ovat helposti ja mahdollisuuksien mukaan samaan tapaan tai samaa ”reittiä” käyttäen löydettävissä.

Uusille opiskelijoille tulee kertoa mitä osaamisen tunnistaminen tarkoittaa ja mikä on sen tarkoitus, sekä mistä he voivat löytää lisää tietoa asiasta.

Osaamisen tunnistamisesta käytettyä termistöä tulee yhtenäistää ja johdonmukaistaa. Opetus- ja kulttuuriministeriön fasilitoiman työpajatyöskentelyn tuloksena kävi muun muassa ilmi, että termi AHOT ei usein ole tuttu opiskelijoille. Tulee pohtia, mitkä hakusanat tai termit ovat luontevia ja mitkä termit olisivat tuttuja ja helposti käytettäviä opiskelijoiden näkökulmasta.

Prosessikuvaukset ja ohjeet

Annetun ohjeistuksen tulee olla yhtenäistä ja riittävän kattavaa. Opiskelijalla tulee olla mahdollisuus löytää helposti mitä voidaan hyväksilukea tai tunnistaa, miten se tapahtuu käytännössä, miten olemassa olevaa osaamista tulee todentaa ja miten sitä arvioidaan, kuka neuvoo opiskelijaa ja kuka arvioi osaamista, miten prosessi etenee ja mikä on opiskelijan vastuu sen aikana.

Prosessi tulee tehdä mahdollisimman näkyväksi ja selkeäksi opiskelijoille. Viestintää ja houkuttelevuutta on syytä pohtia: kuinka helppona tai vaikeana prosessi näyttää opiskelijalle. Opetus- ja kulttuuriministeriön fasilitoiman työpajatyöskentelyn tuloksena kävi muun muassa ilmi, että mikäli osaamisen tunnistamisen prosessi näyttää vaivalloisena, opiskelijat kokevat helpommaksi suorittaa kurssin.

Erytystä huomiota tulee ohjeistuksessa kiinnittää siihen, miten (esimerkiksi lomakkeella, sähköisesti tai muulla tavoin) ja keneltä osaamisen tunnustamista haetaan. Kaikki tarvittavat lomakkeet tulee löytyä verkosta.

Oikaisun hakemisen menettelyistä tulee viestiä selkeästi ja yhtenäisesti.

Kun aiempaa opintosuoritusta ei hyväksytä, se pitää perustella osaamisen näkökulmasta, ei suoritusajankohdan perusteella. Jos vanhenemis- tai muita rajoituksia on asetettu, ne pitää kertoa selkeästi ja perustella.

Mahdolliset enimmäismäärät sen suhteen, kuinka paljon opintopisteitä aiemmin hankitun osaamisen tunnustamisella voi saada, on perusteltava.

Osaamisen osoittaminen

Korkeakoulujen tulee kehittää ja ottaa käyttöön toimivia ja kustannustehokkaita tapoja ja käytäntöjä (esimerkiksi näyttöpäivät) osoittaa hankittu osaaminen. Korkeakoulussa on oltava käytössä tapoja osoittaa myös muutoin kuin muodollisessa koulutuksessa hankittu osaaminen. Nämä tavat on kuvattava verkkosivuilla vähintään pääpiirteissään.

Eri korkeakouluissa, tiedekunnissa, koulutusohjelmissa tai muualla jo käytössä olevat toimivat ja innovatiiviset menettelyt tulee saada näkyväksi ja laajemmin sovellettaviksi. Tunnustamisen tulee perustua osaamiseen, siksi osaamistavoitteiden ja osaamisen arvioinnin kehittäminen ylipäätään on tärkeää.

Seuranta ja kehittäminen

Korkeakoulujen tulee seurata aiemmin hankitun osaamisen tunnustamista laadullisesti ja määrällisesti, ja kertoa miten tämä tapahtuu.

Henkilöstön osaamisen tunnistamisen osaamista tulee jatkuvasti ja johdonmukaisesti kehittää.

Lähteet

Aiemmin hankitun osaamisen tunnistaminen korkeakouluissa. Opetusministeriön työryhmämuistiota ja selvityksiä 2007:4.

Aikaisemmin hankitun osaamisen tunnustaminen koulutusjärjestelmässä. Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2004:27

Ammattikorkeakoululaki 932/2014. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2014/20140932>

Monipuoliset ja sujuvat opintopolut. Korkeakoulujen koulutusrakenteiden kehittämistyöryhmän muistio. Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2013:2.

Mäkinen-Streng Mirka. *Selvitys aiemmin hankitun osaamisen tunnustamisesta suomalaisissa ammattikorkeakouluissa ja yliopistoissa.* OKM/7/040/2016.

OPPIMISESTA OSAAMISEEN: Aiemmin hankitun osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen. Työryhmäraportti. Suomen yliopistojen rehtorien neuvosto. Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Maaliskuu 2009.

Penttinen Leena, Kosonen Toni, Annala Johanna, Mäkinen Marita. *Ohjaus ja opintojen etenemien.* Eurostudent VI- tutkimuksen artikkelisarja. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2017:36.

Potila Anna-Kaarina, Moisio Johanna, Ahti-Miettinen Outi, Pyy-Martikainen Marjo, Virtanen Vesa. *Opiskelijatutkimus 2017.* Eurostudent VI-tutkimuksen keskeiset tulokset. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2017:37.

Yliopistolaki 558/2009. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2009/20090558>

Liitteet: AHOT-prosessikuvaus korkeakoulujen verkkosivuilta

Prosessit

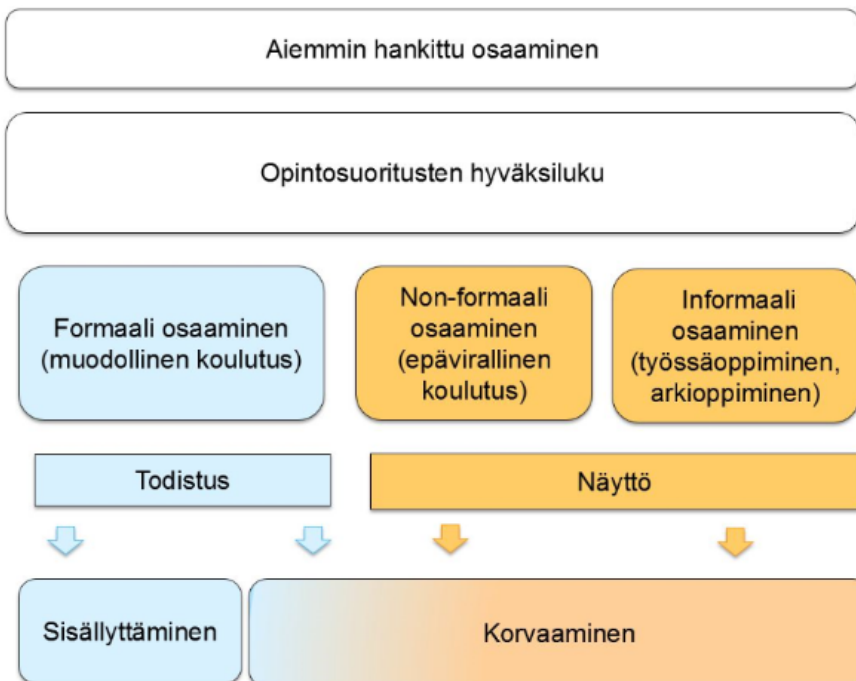
A. Yliopisto- ja korkeakouluopinnot

1. Anomus	2. Käsittely, valmistelu	3. Lausunto	4. Päätös	5. Ilmoitus päätöksestä anojalle, rekisteröinti, arkistointi
Opiskelija anoo kirjallisesti, lomake & liitteet (HOPS, todistuskopiot, opintojaksovauokset, muut mahdolliset), toimitus oman tiedekunnan opintopalveluihin.	Tiedekunnan opintopalvelut (asiatarkastus ja esitys eli valmistelu).	Valmistelija pyytää vastuuoopettajalta lausunnon aina, kun se on tarpeen päätöstä varten.	Koulutusohjelman johtaja (tai hänen valtuuttamansa vastuuhenkilö) opiskelijan koulutusohjelmassa tekee päätöksen.	Oman tiedekunnan opintopalvelut ilmoittaa päätöksen opiskelijalle, rekisteröi hyväksiluvun ja arkistoi päätöksen. Jos opintojakso on korvattu vain osittain, opintopalveluista päätös opiskelijalle ja kopio vastuuoopettajalle. Kun loppuarvosana ok ja toimitettu opintotoimistoon, opintotoimisto vie suorituksen Oodiin.

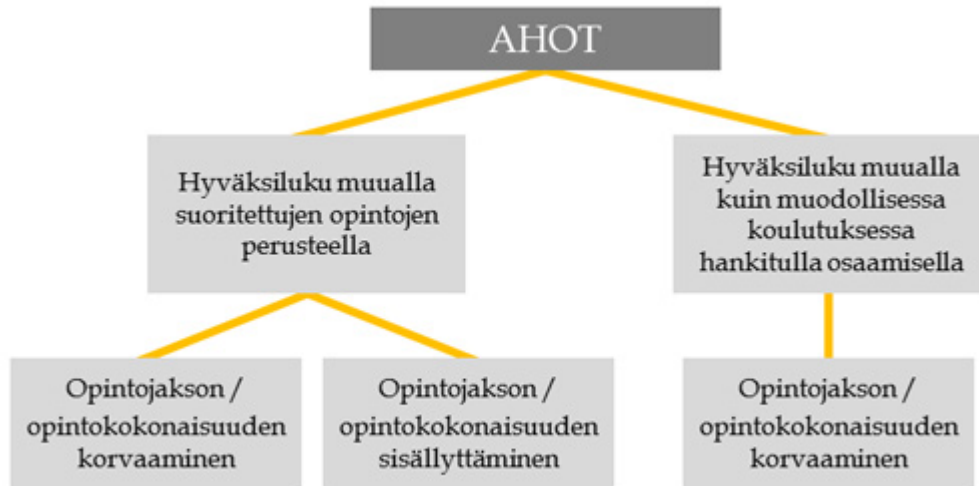
B. Muu osaaminen (muut kuin yliopisto- tai AMK-opinnot)

1. Anomus	2. Käsittely, valmistelu	3. Osaamisen arviointi ja päätös, näyttötapa	4. Osaamisen näyttö	5. Näytön tarkistus, suoritus	6. Rekisteröinti
Opiskelija anoo kirjallisesti, lomake, osaamiskuvaus & liitteet (HOPS vähintään), toimitus oman tiedekunnan opintopalveluihin. Huom. vain LUT:n opintojaksoja tai aineita vastaavaa osaamista arvioidaan.	Tiedekunnan opintopalvelut, asiatarkestus (muotoseikat, edelliset anomukset, HOPS), sitten anomus vastuuoopettajalle.	Vastuuoopettaja arvioi vastaavuuden ja tekee päätöksen. Myönteinen päätös sis. päätöksen näyttötavasta. Jollei vastaavuutta ole, opettaja tekee kielteisen päätöksen ja toimittaa sen <u>perusteluineen</u> tiedekunnan opintopalveluihin. Tiedekunnan opintopalvelut ilmoittaa päätöksen opiskelijalle ja arkistoi kopion opiskelijan papereihin & kopio vastuuoopettajalle.	Opiskelija suorittaa näytön.	Opettaja tarkistaa näytön ja arvostelee opintojakson oppaan mukaisesti, ilmoittaa tuloksen opiskelijalle ja toimittaa loppuarvosanan opintotoimistoon kirjattavaksi.	Opintotoimisto vie suorituksen Oodiin ja arkistoi opettajan ilmoituksen (opintosuoritusten rekisteröinti ja arkistointi kuten muissakin LUT:n suorituksissa).

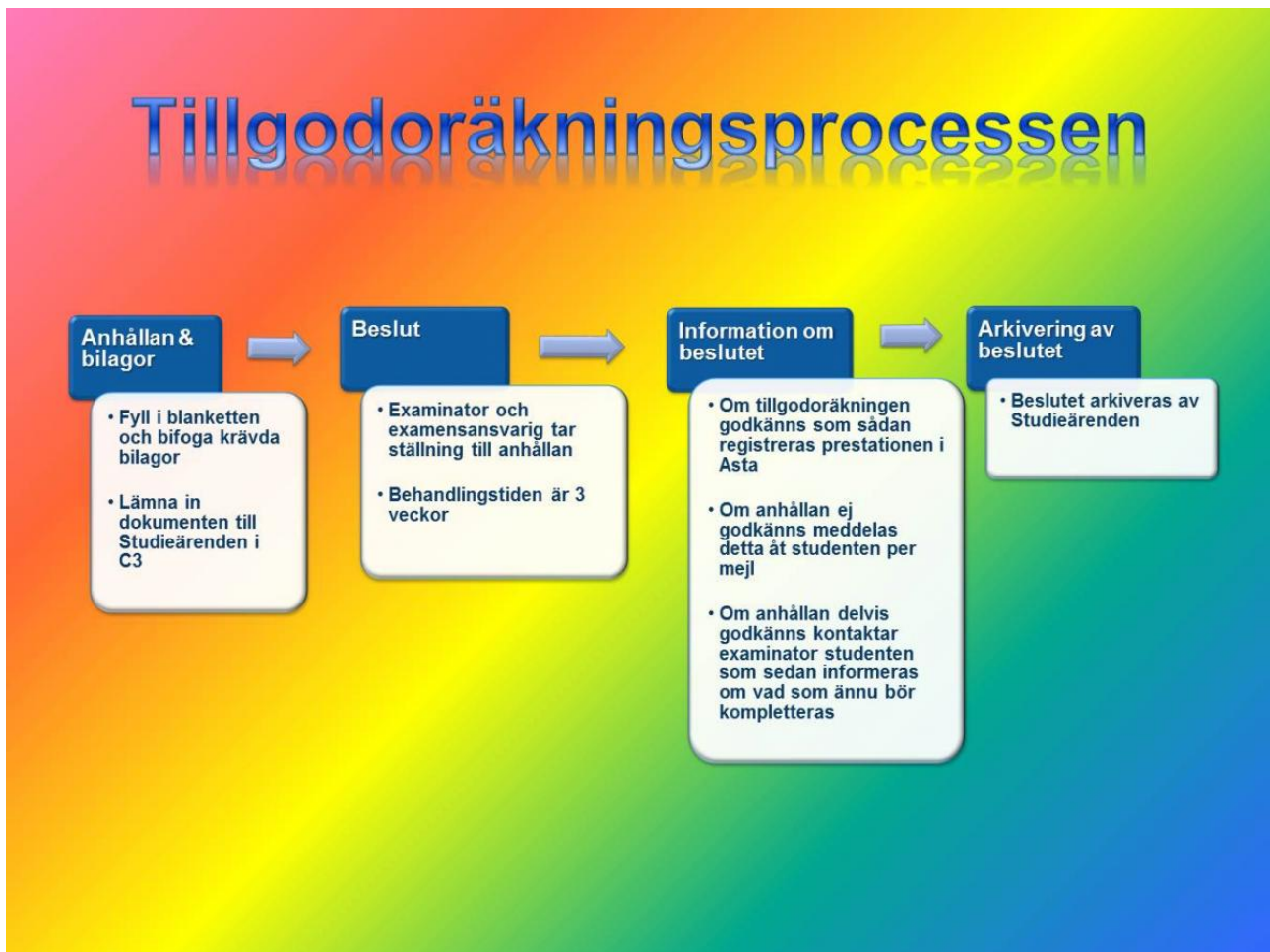
Kuva 1. Prosessikuvaus yliopistosta (LUT)

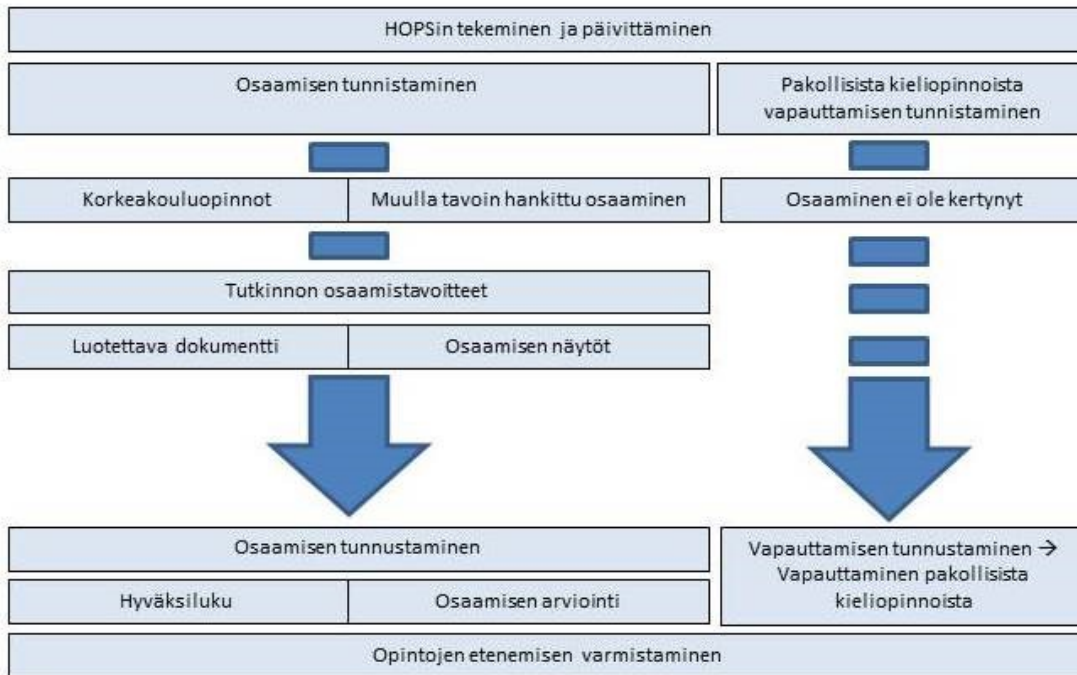
Kuva 2. Prosessikuvaus yliopistosta (TTY)

Kuva 3. Prosessikuvaus yliopistosta (VY)

Kuva 4. Prosessikuvaus ammattikorkeakoulusta (Arcada)

Kuva 5. Prosessikuvaus ammattikorkeakoulusta (HAMK)

HYVÄKSILUKEMINEN			
	KORVAAMINEN	SISÄLTYTTÄMINEN	AHOT
MITÄ NÄILLÄ TARKOITETAAN?	Tutkintoon kuuluvan opintojakson tai opintokokonaisuuden korvaamista samansisältöisillä, ennen opintoja tai opintojen aikana suoritettavilla korkeakouluopinnoilla.	Muulla suoritettujen korkeakouluopintojen sisällyttämistä osaksi JAMKin tutkintoa.	Opiskelija tunnistaa harrastuksissa, kansalaistoiminnassa, työssä, koulutuksessa tai muutoin hankitun osaamisensa, jonka hän näyttää toteen.
MISTÄ PÄÄSEN LIIKKEELLE?	Opintojen hyväksilukeminen käynnistyy, kun ohjauskeskustelun yhteydessä arvioit omaa aikaisempaa osaamistasi ja suhteutat sen opetussuunnitelmassa esitettyihin osaamistavoitteisiin (opintojakson tai osaamisalueen).	Opintojen hyväksilukeminen käynnistyy, kun ohjauskeskustelun yhteydessä arvioit omaa aikaisempaa osaamistasi ja suhteutat sen opetussuunnitelmassa esitettyihin osaamistavoitteisiin (opintojakson tai osaamisalueen).	Opintojen hyväksilukeminen käynnistyy, kun ohjauskeskustelun yhteydessä arvioit omaa aikaisempaa osaamistasi ja suhteutat sen opetussuunnitelmassa esitettyihin osaamistavoitteisiin (opintojakson tai osaamisalueen). Mieti siis osaamistasi: onko sinulla jo jotain korkeakoulutuksen ulkopuolelta hankittuja osaamista, tietoja ja taitoja, joita voisit pyytää tunnustamaan tutkinnon opintosuorituksiksi?
MITÄ TODISTUKSIA TAI MUITA DOKUMENTTEJA TARVITAAN?	Liitä mukaan todistukset, opintorekisteriotteet tai muut vastaavat dokumentit.	Liitä mukaan todistukset, opintorekisteriotteet tai muut vastaavat dokumentit.	Osaaminen osoitetaan suullisilla, kirjallisilla tai toiminnallisilla näytöillä.
MIHIN OPINTOIHIN HYVÄKSILUKEMINEN SOVELTUU?	Pääsääntöisesti pakollisiin opintoihin.	Pääsääntöisesti vapaasti valittaviin opintoihin.	Soveltuu sekä pakollisiin että vapaasti valittaviin opintoihin.
MILLAISIA AIEMPIEN OPINTOJEN TULEE OLLA?	Korkeakoulutasoiset opintosuoritukset käyvät. Pääsyaatimusten osana olleet opinnot (esim. lukio- tai ammatillisen koulutuksen osat) eivät sovellu. Myös varusmiespalveluksen johtaja- ja kouluttajakoulutuksista voidaan hyväksilukea 3-8 opintopistettä.	Korkeakoulutasoiset opintosuoritukset käyvät. Pääsyaatimusten osana olleet opinnot (esim. lukio- tai ammatillisen koulutuksen osat) eivät sovellu. Myös varusmiespalvelun johtaja- ja kouluttajakoulutuksista voidaan hyväksilukea 3-8 opintopistettä.	Perustuu osaamisen näyttöön, ei välttämättä opintoihin. Osaaminen voi olla hankittu vaikkapa harrastuksissa, kansalaistoiminnassa, työssä tai muulla tavoin.
VOIKO AIEMMIN TEHDYN OPINNÄYTETYÖN HYVÄKSILUKEA?	Voit korvata opinnäytetyön jossain korkeakoulussa kertaalleen hyväksytyllä opinnäytetyöllä joko kokonaan tai osittain. Tällöin opinnäytetyön ohjaajat arvioivat opinnäytetyön ja kirjoittavat siitä lausunnon. Opinnäytetyö ja lausunto käsitellään opinnäytetyöryhmässä. Muualla kuin korkea-asteella tehtyä työtä ei voi hyväksilukea. Myöskään toisella alalla tehtyä työtä ei hyväksilukea. Ks. opinnäytetyön hyväksilukemisen periaatteet.	Ei sovellu.	Ei sovellu.

<p>KUINKA PALJON TUTKINNOSTA VOIDAAN HYVÄKSILUKEA?</p>	<p>Koko tutkintoa ei voi hyväksilukea. Korvattavien opintojen määrä selviää peilaamalla osaamista tutkinnon, opintokokonaisuuksien ja opintojaksojen osaamistavoitteisiin.</p>	<p>Koko tutkintoa ei voi hyväksilukea. Tutkintoon voidaan sisällyttää laajahkoja kokonaisuuksia. Niistä sovitaa henkilökohtaisten opintosuunnitelmien laatimisen yhteydessä.</p>	<p>Koko tutkintoa ei voi hyväksilukea. Hyväksilukemisen määrä aiemmin hankitun osaamisen tunnustamisen ja tunnistamisen eli AHOTin kautta selviää peilaamalla osaamista tutkinnon, opintokokonaisuuksien ja opintojaksojen osaamistavoitteisiin.</p>
<p>KUINKA VANHOJA SUORITUKSIA HYVÄKSILUETAAN?</p>	<p>Osaamisen tulee olla pätevää opintojakson osaamistavoitteiden kannalta sillä hetkellä, kun hyväksilukemista haetaan riippumatta siitä, milloin opiskelija on osaamisen hankkinut.</p>	<p>Tuoreet suoritukset huomioidaan, esim. samanaikainen opiskelu toisaalla.</p>	<p>Osaamisen tulee olla pätevää opintojakson osaamistavoitteiden kannalta sillä hetkellä, kun hyväksilukemista haetaan riippumatta siitä, milloin opiskelija on osaamisen hankkinut.</p>
<p>MITEN SAAN OPINTOSUORITUKSIA HYVÄKSILUVUUSTA?</p>	<p>Korvatus opintojakson opintopisteet merkitään ASIO-opintosuoritusrekisteriin arvosanalla tai kirjaimella M suorituspäivämäärineen. Ne eivät kerrytä opintotukeen oikeuttavia opintopisteitä.</p>	<p>Sisällytetyn opintojakson opintopisteet merkitään ASIO-opintosuoritusrekisteriin arvosanalla tai kirjaimella M suorituspäivämäärineen. Ne eivät kerrytä opintotukeen oikeuttavia opintopisteitä.</p>	<p>AHOTin avulla hyväksiluetut opintopisteet merkitään ASIO-opintosuoritusrekisteriin kirjaimella S. Se osa suorituksesta, jonka opiskelija tekee opintojen aikana esim. laatimalla portfolion, lasketaan opintojen aikaiseksi suoritukseksi, joka huomioidaan myös opintotuessa.</p>
<p>KORVAAMINEN</p>		<p>SISÄLTYTTÄMINEN</p>	<p>AHOT</p>
<p>HYVÄKSILUKEMINEN</p>			

Kuva 6. Prosessikuvaus ammattikorkeakoulusta (JAMK)

Näin opiskelijan osaamisen tunnistaminen hakemuksen käsittely etenee:

Opettajatuutori kertoo AHOT-prosessista opiskelijoille opintojen alkaessa.

- Opiskelija aloittaa AHOT-prosessin itse. Hän hakee tiedot aikaisemmin hankitun osaamisen tunnistamisesta ja tunnustamisesta Respasta.
- Mikäli opintojakso alkaa heti opintojen alussa, ennen kuin AHOT-hakemusta on ehditty käsitellä, opiskelija aloittaa opintojakson ja hakee hyväksilukua heti kun se on mahdollista.

- Opettajatuutori käy HOPS-keskustelun opiskelijan kanssa ja suosittelee, mistä opintojaksoista kannattaa käynnistää AHOT-prosessi.

UUSII!

- Opettajatuutori puoltaa selkeät AHOT-anomukset ja tarvittaessa lähettää hakemuksen opintojakson opettajan arvioitavaksi: puollettavaksi, näytöllä täydennettäväksi tai hylkääväksi.

- Päätöksen tekee opintokoordinaattori:

- kun päätöksenä on hyväksiluku, hakemus toimitetaan korkeakoulupalveluihin: hyväksiluku kirjataan opintorekisteriin.
- kun opintojaksosta hyväksiluetaan/korvataan vain osa, opintojakson loppuosan suoritus tulee osoittaa näytöllä. Opintojakson opettaja ohjeistaa opiskelijaa näytön suorittamisesta. Kun näyttö on annettu, muodostuu normaali opintojakson suoritusmerkintä. Opettaja kirjaa arviointivaiheessa AHOT-kenttään suoritettun osuuden laajuuden.
- kun päätös on hylkäävä, korkeakoulupalvelut tiedottaa päätöksen ja päätöksen perustelut opiskelijalle.

- Opiskelija näkee hyväksiluvun WinhaWillestä, kun tiedot on kirjattu järjestelmään.

OPISKELIJAN TYÖVÄLINEET:

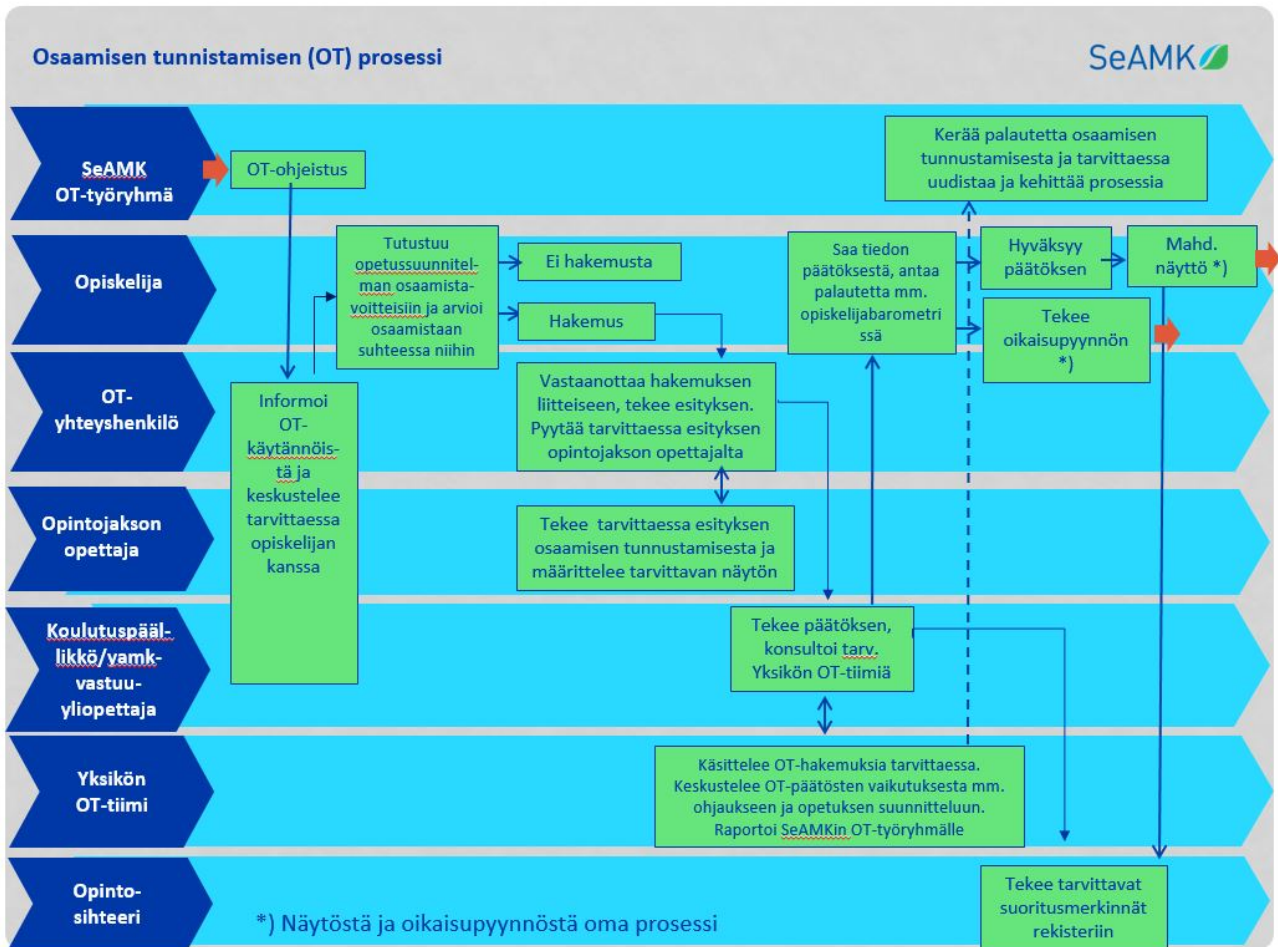
respa.lamk.fi/opiskelemassa
WINHA WILLE

TOIMIJAT LAMKISSA:

Opettajatuutori
Opintojakson opettaja (tarvittaessa)
Opintokoordinaattori
Korkeakoulupalvelut

Päivitetty 30.2.2017

Kuva 7. Prosessikuvaus ammattikorkeakoulusta (LAMK)

Kuva 8. Prosessikuvaus ammattikorkeakoulusta (SeAMK)